

Bensinstationen i Mörarp

Ändring av färgsättning i verkstaden
Byttan 13, Helsingborgs kommun, Skåne län
Antikvarisk medverkan/2023
Carita Melchert

Titel: Bensinstationen i Mörarp

Författare: Carita Melchert

Kulturmiljörapport: 2023:28

Omslagsbild: Verkstaden 2023

Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Administrativa uppgifter	2
Sammanfattning av utförda arbeten	2
Material.....	2
Åtgärdsbehov och antikvarisk målsättning	2
Byggnadshistorik (med relevans för åtgärderna).....	3
Utförda åtgärder	3
lakttagelser som gjorts under arbetet.....	4
Kulturhistorisk bedömning av arbetet.....	5
Bilder	6
Före åtgärder.....	6
Under arbete.....	10
Efter åtgärder.....	14

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsen dnr:	Dnr 432-17747-2023, datum 2023-05-02
Fastighet:	Byttan 13
Kommun:	Helsingborg
Beställare/byggherre:	Jan-Olof Ödahl
Målningsarbeten:	Jan-Olof Ödahl
Antikvarisk medverkan, rapportens författare:	Carita Melchert, Kulturen
Utförandeperiod:	juli – oktober 2023

Sammanfattning av utförda arbeten

Verkstadsdelen har målats om invändigt med ändrad färgsättning. Väggar, arbetsbänkar, verktygstavlor, element, trappa, portar, dörrar och fönster har målats.

Material

Linoljefärg från Enetorpets färg, brutna speciellt för bensinstationen i Mörarp

Blå: Mackens blå

Ljusbrun (beige): Mackens ljusbruna

Väggfärg: Alcro Silikat. Gul nyans "Vaktelägg"

Elementfärg: Hammerite, direct to rust metal paint, smooth silver.

Åtgärdsbehov och antikvarisk målsättning

Verksamheten i byggnaden kommer fortsätta att vara bilverkstad för veteranbilar och bedrivs i mindre omfattning. Verkstaden kommer ha samma funktion som när den uppförts vilket är ett stort värde i förvaltningen av byggnadsminnet och dess kulturhistoriska värde.

Fastighetsägarens önskan var att återställa färgsättningen i verkstaden till den troliga 1930-talsfärgsättningen. Fastighetsägaren önskar att miljön kan upplevas genuin, så lik den ursprungliga färgsättningen som möjligt, samtidigt som det ska vara en färgsättning som är lämplig i en arbetsmiljö.

Målet var att hitta underliggande bevarade färgskikt som utgångspunkt för nya färgval samt att färgerna tidsmässigt ska höra samman, så att miljön ges ett så troligt autentiskt utseende som möjligt. Målet var även att samtliga färger påförs med pensel, eftersom det var gängse metod för målningsarbeten på 1930-talet. Underliggande färgskikt bevaras för att även kunna studeras vidare i framtiden.

Byggnadshistorik (med relevans för åtgärderna)

Bensinstationen i Mörap byggnadsminnesförklarade 2017. Bensinstationen i Mörap byggdes av Texaco-bolaget 1936 – 1937. Året därpå invigdes den av föreståndaren Carl Westberg. Strax efter byggdes stationen med verkstaden ut åt öster, verkstadsdelen utökades således mot öster. På samma sätt som på andra stationer byttes enkelt bensinbolagen på stationen i Mörap. Från att vara Texaco namnändrades den 1946 till Caltex för att åter bli Texaco 1967. På 1970-talet slutade man att sälja bensin, och stora delar av inredningen i butiken togs bort. Kontoret och verkstaden lämnades däremot orörda. Runt år 2000 renoverades bensinstationen efter ett ursprunglig utseende när en del inredning och skyltar köptes in och sattes upp.

Det finns inga äldre fotografier där man skulle kunna se eller tolka verkstadens invändiga färgsättning, men flera underliggande färgskikt av olika färgnyanser och färgmaterial finns kvar på väggar och inredning. Fönstren verkar däremot invändigt vara renskrapade från tidigare färg. Invändig trolig ursprunglig färgsättning beskrivs inte i byggnadsminnesutredningen från 2013. Det nämns att väggar och snickerier är ommålade och att den ursprungliga färgsättningen är osäker.

Utförda åtgärder

Inför åtgärderna togs färgnyanser av linoljefärg fram av Enetorpets färg, i syfte att hitta nyanser som stämmer överens med de underliggande blåa och beige färgerna. Härefter gjordes provstrykning. Provstrykning gjordes på respektive yta med den färgnyans som var tänkt. Väggfärgen provströks i fyra nyanser med silikatfärg innan val. Samtliga val av färgnyans och färgmaterial gjordes i samråd med antikvarisk medverkande.

Samtliga ytor som skulle målas har rengjorts och löst sittande färg har varsamt tagits bort. Samtliga färger har strukits med pensel. Underliggande färgskikt har bevarats.

Väggarna har målats gula. Lådfronter och verktygstavlor har målats blåa. Verktygstavlornas ramar, lådornas stommar, arbetsbänkar, dörrar och foder, fönster och fönsterkarmar, trappa i 1930-talsdelen samt portarna har målats beige. Elementen har målats silverfärgade. På portarna återstår att återmontera det invändiga gallret när färgen på portarna torkat tillräckligt.

Till väggfärg övervägdes linoljefärg men i och med att vissa putslagningar behövde utföras på väggarna valdes silikatfärg. Den nya putsen på väggarna skulle ha behövt karbonatisera omkring ett år, varför linoljefärgens leverantör rekommenderade att istället välja silikatfärg. Valet av färgmaterial stämde av med antikvarisk medverkande. I anslutning till det södra fönstret i 1930-talsdelen har putslagningar utförts. Verkstadsportarna mot öster var delvis rostiga i nedre kanten och putsen var delvis skadad i dörröppningarna och i trösklarna, skadorna har varsamt lagats lika befintligt.

Iakttagelser som gjorts under arbetet

Det är inte helt självklart vilka kulörer som tidsmässigt hör samman i bensinstationen i Mörarp. Verkstaden kan ha målats om i omgångar och i en verkstad kan man under tidens gång härtill ha strukit av penslar eller testat färger på väggar och inredning. Den gula färgnyans som valdes till väggarna finns dold bakom lådsektioner och bakom lådorna har väggen troligen aldrig blivit övermålad. På element finns en underliggande grå/silverfärg, som varit en vanlig elementfärg. Den ljusbruna/beige som valdes finns underliggande på vissa snickerier och i ett enda skikt på en originalströmbrytare. Blå färg finns i en dov underliggande nyans på lådor och partiellt även en klarare blå på lådor och vissa väggpartier, den klara blåa kulören verkar vara senare.

Verktygstavlornas ramar är fästa med stjärnskruv och har inte ändrats. Stjärnskruv uppfanns på 1930-talet. Masoniteskivor slog igenom på 1930-talet som byggnadsmaterial, en slät yta som passade in i funkisstilen. Perforerad masonite, som finns i verktygstavlorna i bensinstationen i Mörarp, började tillverkas omkring 1935 och fanns således när bensinstationen byggdes. Verktygstavlorna skulle således kunna vara i originalutförande.

De små lådorna i bänkinredningen är byggda för hand, de är alla individuella och passar endast in i sitt eget fack. Lådorna är numrerade på undersidan för att man lätt ska hitta rätt fack till varje låda efter att de tagits ur. Knopparna på de små lådorna är återanvända isolatorer och av allt att döma original.

Dokumentation före arbetet inleddes:

Väggarna var målade vita med grå bröstning nertill, troligen en modern rollad färg från 1900-talets sista årtionden. Färgskikt som kan anas med hjälp av lupp är underst 1 till 3 lager gult (penselstruket), grått och ytterst vitt/grått. På vissa mindre partier verkar även finnas mörkblå underliggande färg.

Små lådor var rödmålade. Färgskikt som kan anas med hjälp av lupp är: underst blå och härpå röd.

Lådor (större lådor) och verktygstavlornas ramar var rödmålade. Färgskikt som kan anas med hjälp av lupp är underst grön, härpå blå och röd.

Lådstommar och arbetsbänkar var ljusgråmålade. Underliggande färgskikt är: möjligen gulbeige och härpå grön. Det är möjligt att arbetsbänkarna inte var målade från början.

Elementen var rödmålade. Färgskikt som kan anas med hjälp av lupp är: underst silverfärgad elementfärg, härpå blå och röd.

Portarna var rödmålade. Färgskikt som kan anas med hjälp av lupp är: underst oklart om det är brunt eller järn/plåt, härpå grå, blå, röd.

Innerdörrar var rödmålade. Underliggande färgskikt är beige.

Kulturhistorisk bedömning av arbetet

De valda färgnyanserna är samtliga dova och bedöms valörmässigt höra samman, vilket bidrar till att de tolkas att även tidsmässigt höra samman. 1930-talets kulörer var generellt dovre än dagens klara kulörer. Anledningen till detta vara att man fortfarande inte kunde tillverka lika många klara pigment som i dag. Vid den tiden använde målarna pensel till så gott som all målning.

Åtgärdsförslagets intentioner har följts. Alla målningsarbeten har utförts med pensel samt med färgmaterial som bedöms anpassade till 1930/40-talet och till verkstadsmiljö. Kulörerna bedöms tidsmässigt troliga. Till en början påfördes linoljefärgen något för tjockt men detta rättades till.

Sammantaget är arbetet väl utfört med noggrannhet och hänsyn till anläggningens och miljöns kulturhistoriska värden.

Bilder

Före åtgärder

Före åtgärder. Verkstadens äldsta del med vy mot öster och tillbyggnaden från 1940-talet.

Före åtgärder. Verkstaden, dörr mot kontoret. Lådor är tillfälligt urplockade.

Före åtgärder. Vagg bakom lådor, gul väggfärg som troligen aldrig målats över. Trappa i 1930-talsdelen.

Västra väggen i verkstadens 1930-talsedel, dörrar mot butik och mot norra delen av verkstaden.

Före åtgärder. Verkstadens utbyggnad från 1940-talet till höger i bild.

Fotograferat från tillbyggnaden in mot 1930-talsdelen. Vy mot sydväst.

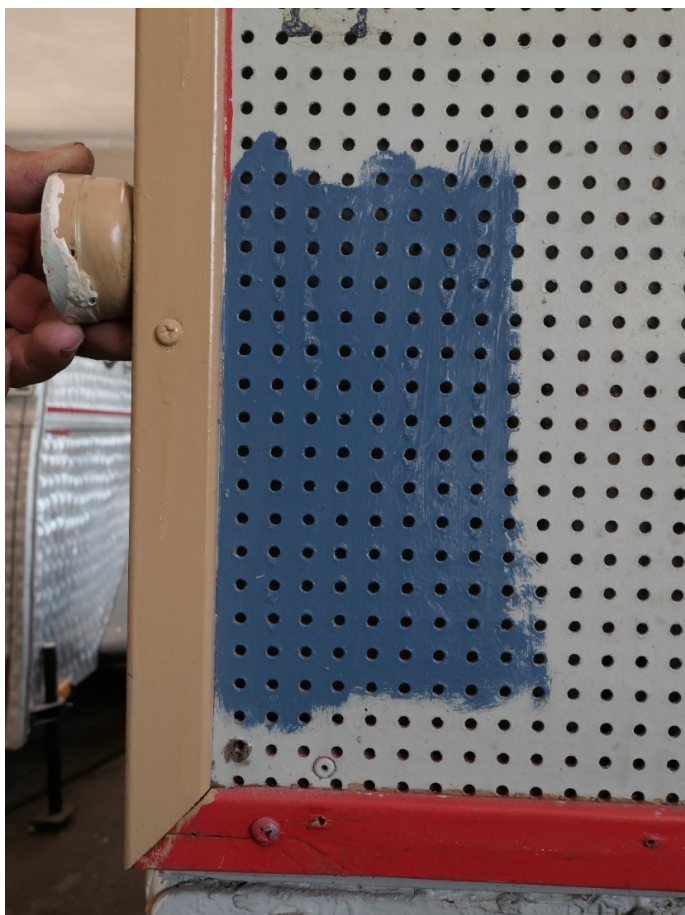
Portar mot öster.

Under arbete

Provstrykning blå färg på låda intill befintlig blå färg som finns under lådan. Överst i bild ny blå färg.

Provstrykning ljusbrun (beige) färg på tavelram, i jämförelse med strömbrytare i 1930-talsstil som endast har ett befintligt färgskikt i ljusbrunt, strömbrytaren syns även på den föregående bilden. Provstrykning blå på verktygstavla. Röd och ljusgrå färg var befintliga.

Provstrykning ljusbrun färg, i jämförelse med den samma strömbrytaren.

Provstrykning silverfärgad elementfärg och två gula nyanser på vägg. Den gula till höger i bild valdes som liknande den understa gula väggfärgen som hittats. Grå väggfärg och röd elementfärg var befintliga färger.

Provstrykning väggfärg mot den underliggande gula väggfärgen i 1930-talsdelen, röd pil befintlig färg och svart pil vald färg.

Fyra gula väggfärger provströks, den understa valdes som mest liknande underliggande befintlig gul färg.

Under arbete. Putslagning ovan fönster mot söder.

Putslagning vid port mot öster, vägg och tröskel.

Efter åtgärder

Foto i 1930-talsdelen mot tillbyggnaden i öster. Fönstret vetter mot söder.

Foto i 1930-talsdelen, vy mot kontoret i väster.

Detalj av handbyggda lådor i 1930-talsdelen.

Norra delen av verkstaden, vy mot väster.

Vy mot väster och verkstadsportarna. Återstår att montera de invändiga gallren som på bilden står lutade mot väggen.

Vy mot väster och verkstadsportarna. Återstår att montera de invändiga gallren.

Trappa i 1930-talsdelen.

Portar och dörrsmyggar efter lagningar och målning.